

Oponentský posudek k disertační práci Mgr. Petra Onufera

Předložená disertační práce se zabývá problémem kánonu anglofonní literatury a jeho specifik v českém kontextu. Autor se zaměřuje jak na všeobecné teoretické otázky spojené s literárním kánonem a jeho proměnami v časové perspektivě, tak na konkrétní empirické skutečnosti, které utvářejí podobu kánonu cizí literatury v překladu a v konkrétním jazykovém prostředí. Specifickým problémem, jemuž se autor věnuje, je pak spojitost mezi hodnotovými soudy a kánonem či, lépe řečeno, závislost kanonického vývoje na hodnotových soudech a jejich proměnách.

Otevření otázky po kánonu pokládám za jeden z největších přínosů předložené práce. Až na výjimky diskuse o literárním kánonem v českém prostředí zcela chybí, přičemž právě na příkladu anglofonních literatur se ukazuje, jak nesamozřejmá a inspirativní tato otázka je. Onufer správně upozorňuje na specifika překladové recepce – knihy pokládané v jednom prostředí za kanonické, mohou v prostředí jiném být marginální a naopak.

Za podnětné pokládám i to, jakým způsobem autor spojuje diskuse o kánonu s nakladatelskou, redakční a kritickou praxí. Tato perspektiva mu umožňuje nahlédnout teoretické diskuse o kánonu ve zcela novém světle a odhalit ideologickou podmíněnost, která je často informuje, lhostejno, zda z té či oné strany. Bloomova kniha Kánon západní literatury se tak Onuferovi nejeví jako snaha o nějakou pevnou definici kánonu, ale spíše jako provokativní příspěvek do diskuse o povaze kánonu. Autor případně upozorňuje na to, že některé Bloomovy soudy jsou záměrně kontroverzní, idiosynkratické a zcela nepodložené.

Onuferovo uchopení problému kánonu ve spojitosti s problematikou hodnotových soudů ukazuje na jednu zajímavou, často přehlíženou skutečnost. Otázkou není, zda kánon je či není, protože on předchází každou individuální čtenářskou zkušenost. Všichni jsme ve své četbě nějak orientováni. Nicméně jen tehdy, umožňuje-li rozvíjet čtenářské schopnosti a hodnotové soudy, působí kánon produktivně. V jistém smyslu takto fungující kánon je zosobněním tradice a též jistou ochrannou proti ideologickému zneužívání literatury.

Za neméně závažnou považuji druhou část práce, v níž autor vlastně exemplifikuje to, co teoreticky nastiňuje v úvodu. Čtenáři předkládá příklady své kritické praxe, v níž se hodnotové soudy snaží uvést do českého kontextu a na konkrétních příkladech ukazuje, že tyto soudy nejsou absolutní, nýbrž musejí reflektovat místní a časovou realitu, jež je často utvářena různými vektory.

Za velké klady práce považuji autorovu teoretickou erudici, schopnost jasně a přehledně prezentovat své argumenty a v neposledních řadě vytříbený styl, jímž je práce napsaná. Dle mého mínění svým rozsahem i argumentační vytříbeností významně přesahuje požadavky kladené na disertační práci a vřele ji doporučuji k obhajobě.

doc. Ladislav Nagy, Ph.D.